

**R. P. Martini De Esparza Artieda, Navarri, Theologi Societ.
lesv, Cvrsvs Theologicvs**

iln decem Libros, & duos Tomos distributus, Ivxta Methodvm, Qva In
Scholis Societatis Iesv communiter traditur annis quaternis

Continens Secvndam Secvndæ, & Tertiam Partem D. Thomæ

Esparza Arteida, Martin de
Lugduni, 1666

VIII. Vtrum virtus iustitiæ rectè definiatur Constans, & perpetua voluntas
ius suum vnicuique tribuens?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94839](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94839)

quæ cadunt sub iure vtriusque coniugis indiuifim, & quæ ad ius alterutrius feorfim pertinent. Suffecerit pro nûc obferuare in genere ex Philof. D. Tho. & aliis vbi fupra q. 1. vtrique coniugi conuenire ius proprietatis fimpliciter tale aduerfus alterum quoad aliqua; quoad alia verò ius non fimpliciter tale, fed æconomicum mixtum ex iurisdictione, & proprietate, quod ferè in omnibus pertinet ad maritum: atque primum, verificari quoad ea, quæ ad commodum alterutrius priuatiuè pertinent; fecundum quoad cetera, quæ vtriusque interfunt promifcui. Ex iis igitur omnibus conflat fatis communes diuifiones iuris, tum ex parte principij, tum ex parte fubiekti effe bonas, vt potè adæquatas, & per fpecies inuicem effentialiter diffidentes, & quæ contineant doctrinam valde vtilem, ac neceffariam ad perfectam intelligentiam virtutis iuftitiæ, quæ circa illas omnes verfat, & diuerfimodè circa fingulas.

Ad 1. Ius gentium iuxta vñum Canoniftarum, & Theologorum inductum quidem eft determinatione humana abfolutè libera, fed ad quam impulerit neceffitas moralis ita ftatuendi. Quæ autem operantur homines impellente præuia neceffitate morali eueniunt vbique, & femper vniformiter, licet abfolutè deficere poffit vniformitas absque miraculo, vt dictum eft in qq. de Gratia.

Ad 2. Patet refponfio ex notatione, modo adhibita ad 1. Quia quod ftatuatur cum neceffitate morali fic ftatuendi differt fpecie ex parte obiekti, & ex parte actus quo ftatuatur, ab eo, quod conftituitur absque neceffitate morali. Dictum autem eft, ius gentium conftitutum effe præeunte neceffitate morali, atque inde procedere vniuerfalem eius vniformitatem. Ciuile verò ius ftatuatur absque neceffitate morali faltem vniuerfali, atque inde refultat eius diuerfitas in aliis atque aliis, & locis, & temporibus.

Ad 3. Conftat ex dictis hæc tria iura paternum, æconomicum, & herile quatenus talia funt formaliter diffidere fpecie adæquatè quoad omnes terminos quos refpiciunt, tum inter fe, tum ab omni alio iure. Illæ igitur differentiæ, & nullæ aliæ expriimi debuerunt.

QVÆSTIO VIII.

Vtrum virtus iuftitiæ rectè definiatur conftans, & perpetua voluntas, ius fuum unicuique tribuens?

Videtur non directè definiri 1. quia, quod eft conftans, & perpetuum nunquam deficit. Virtus autem iuftitiæ, deficit fapè, tum quoad actum, tum quoad habitum; Ergò virtus iuftitiæ non eft quid conftans, & perpetuum.

2. Virtus iuftitiæ nihil operatur faltem directè, & formaliter, nifi præexiftere iure in eo, circa quem operatur, vtque iuri præexiftenti conformetur. Ergò virtus iuftitiæ non tribuit ius, fed quod debetur ratione iuris præexiftentis ante operationem eius.

3. Impoffibile eft in effe perpetuum aliquatenus, & conftantem voluntatem circa aliquid ei, qui nullum vnquam actum voluntatis exercuit circa idem. Virtus autem iuftitiæ infunditur paruulis in Baptifmo fimul cum cæteris virtutibus, vt dictum eft in difputatione de virtutibus in communi, & in qq. de Virt. Theol. & tamen paruuli funt incapaces eliciendi aliquem actum. Immo & multos contingit fapè iuftificari nullo elicto actu iuftitiæ particularis; & tamen recipiunt virtutem iuftitiæ ficut reliquas omnes virtutes fupernaturales. Ergò non eft de ratione

R. P. de Eſparza Curſ. Theol. Tom. II.

iuftitiæ conftans, & perpetua voluntas tribuendi.

Confirmatur à pofteriori, quia puer baptizatus, cum peruenerit ad vñum rationis, adultus recentè baptizatus, & qui per pœnitentiam expiauit peccata, eo ipfo habet iuftitiam per fe infufam; & nihilominus tam facile succumbit cuilibet tentationi, ac difficultati aduerfus actum iuftitiæ; atque his, qui nullum talem habitum recepit. Certè non eam experitur conftantiam, quam experitur circa quamlibet operationem, qui propofitum de illa efficax, hoc eft conftantem, & perpetuam voluntatem priùs concepit. Ergò non eft de ratione habitus iuftitiæ in communi, quod in fe contineat conftantem eiusmodi, & perpetuam voluntatem.

Art. 1. Refp. iuftitia in facris literis, & Conciliis frequenter accipitur pro habitu incompoſſibili cum peccato lethali. Deinde apud facros, & prophanos Scriptores non minùs familiariter ponitur pro collectione omnium virtutum. Vnde iuftus dicitur perinde atque ſanctus, & qui caret omni peccato lethali, quique in nullius deficit perfectione virtutis. Neutro ex his modo uſurpatur in præſenti iuftitiæ nomen, fed pro peculiari quadam virtute, cuius obiectum eft ius proprietatis huiusque explicatum, & in ordine ad quod definitur ab Vlpiano 1. iuftitiæ: *conſtans, & perpetua, &c.*

Art. 2. Quæ definitio ab omnibus recipitur, fed ferè ab omnibus ita explicatur, vt potius emendari videatur. *Conſtans, & perpetua* ponitur loco generis. Omni namque virtuti commune eft, vt conferat facilitatem operandi in propria materia victtricem difficultatum pugnantium aduerfus eius actus, quod conſtantiæ nomine designatur; vtque contineat in fe propofitum vniuerſale nullo vnquam tempore, nullaque in re deferendi rectitudinè ſibi propriam, quod perpetui nomine ſignificatur. *Voluntas* non ponitur pro potentia, fed pro actu voluntatis, qui ſapè adhibetur pro habitu præſertim à iuriſtis, atque in præſenti fic proculdubio accipitur. Quia nullus actus ratione ſui præciſè habet conſtantiam, & perpetuitatem, fed ratione habitus, quem inducit propofitum actuale ſummiter retinendi in omni materia, & opportunitate rectitudinem, cui adhæret.

Art. 3. *Ius ſuum*, quod pertinet ad rationem differentialem, non ponitur pro iure actiuo, & poteſtatiuo. Quod ſcilicet neque per iuftitiam tribui, nec auferri per iniuftitiam poteſt, vt infra patebit. Ponitur ergò paſſiuè pro eo, quod cadit ſub iure actiuo, ac poteſtatiuo, & per ipſum tanquam per formam, ſuum cuiusque denominatur. *Vnicuique* non ſolum ſingulas perſonas, ſed etiam quamlibet multitudinem & rem publicam integram complectitur, quando gerit munus, ac vices perſonæ priuatæ, ſeu perinde cum aliis comparatur, atque ſi eſſet perſona priuata. Particula *tribuens* accipienda eſt poſitiuè, & negatiuè. Ad eandem namque virtutem pertinet dare nondum habenti, & non auferre iam habenti, quod ſuum ipſius eſt.

Art. 4. Ex his apparet definitionem iſtam optimè redactam eſſe in formam debitam à D. Thom. dicente q. 58. *1. iuftitia eſt habitus, ſecundum quem aliquis conſtanti, & perpetua voluntate ius ſuum unicuique tribuit.* Patet etiam eandem definitionem coincidere reipſa cum illa alia Philoſophi c. 1. dicti l. 5. *Eth. iuftitia eſt habitus, ſecundum quem aliquis dicitur operari ſecundum electionem iuſti.* Nempe habitus includit in ſe conſtantiam, & perpetuitatem circa ſuum obiectum. Vnde hæc duo maioris ſolum claritatis gratia addiuntur habitui à D. Thoma, vtque antiquæ definitioni maneret decus, quantum poſſet. Nam ſecundum cõceptum præciſum ſufficit dicere: *iuftitia eſt habitus ius ſuum unicuique tribuendi; ſeu tribuendi unicuique quod ſuum eſt*, atque ſic eſſeturi ſolent

solent à D. Thoma definitiones aliarum virtutum absque ulteriori expressione constantiæ, & perpetuitatis, licet ambæ sint omnibus virtutibus communes, vt dictum est; neque quoad eas quidquam habet speciale iustitia. Particula *iusti* adhibita à Philosopho est magis idonea, quam *iustum*, quod adhibetur ab Vlpiano, vt liquet ex data, circa eam Vlpiani particulam, adnotatione. Quia iustum passivè, ius verò actiue plerumque, & aptius vsurpantur.

Art. 5. Quod addit Philosophus, secundum electionem, est itidem commune omni virtuti morali. Quilibet enim est electiva sui obiecti, vt medij conducentis ad vltimum finem. Accipiendum autem id est in sensu formali, vt sit electio iusti quatenus iusti formaliter, & quia iustum est. Si quis enim operetur iustum, idque per liberam electionem eius, quod iustum est, non tamen quia iustum est formaliter, non elicit actum proprium virtutis iustitiæ. Cuius rei ratio reddita est, dum ageretur, tum de virtutibus in communi, tum de bonitate, & malitia actuum humanorum q. 25. art. 5.

Art. 6. Ex hoc principio deducitur obiectum formale iustitiæ non esse; quod iustum est, seu quod debetur alteri debito iustitiæ, & quod per eandem iustitiam unicuique tribuitur, sed ius actuum, ratione cuius debetur, quod tribuitur, & quod præsupponitur in eo, cui per iustitiam tribuitur aliquid. Quia quod tribuitur per iustitiam nihil differt per se præcisè ab eo, quod tribuitur per liberalitatem, v. g. Eadem namque pecuniæ possunt tribui ex liberalitate, & ex iustitia, & sic de aliis. Ergo si id, quod tribuitur per iustitiam, haberet respectu ipsius rationem obiecti formalis, obiectum formale iustitiæ nihilo differret ab obiecto formali liberalitatis; atque ideo nihilo differret iustitia à liberalitate, quandoquidem distinctio virtutum fit per sola obiecta formalia ipsarum. Ergo aliquid distinctum ab eo, quod tribuitur per iustitiam, habet rationem obiecti formalis respectu ipsius. Hoc autem non potest esse aliud, quam ius actuum, per quod scilicet solum constituitur in ratione iusti, ac debiti, quod tribuitur.

Art. 7. Notandum est definitionem Vlpiani congruere multò magis iustitiæ acquisitæ, quam infusæ. Et quidem certum est Vlpianum solum de iustitia acquisita, & naturali exponenda directè, & formaliter cogitasse. Nihilominus quia etiam Theologi solliciti, vel maxime de iustitia supernaturali, & infusa omnes ad vnum amplectuntur cum D. Thoma definitionem Vlpiani, neque vllam præterea aliam definitionem, aut quærunt, aut exhibent, qua specialiter comprehendant iustitiam infusam, aut qua seorsim exponant quidditatem eius, necesse est accommodare aliquo modo iustitiæ etiam infusæ constantiam, & perpetuitatem attributas ab Vlpiano rationi communi iustitiæ, ne vsque adeo communis, & vnanimis approbatio eius definitionis penitus contemnatur.

Art. 8. Constanti itaque, & perpetuæ voluntatis id est proposito efficaci, & vniuersali circa aliquam materiam duo principaliter conueniunt. Alterum est vis inclinandi voluntatem, atque alliciendi ad actus conformes proposito, eodémque reddendi magis sperabiles, quam forent illo non præconcepto. Alterum est impossibilitas cum actibus contrariis in eadem materia. Habitui infuso conuenit hoc secundum, licet non conueniat primum. Quia habitus infusus expellitur per quemuis actum vitij oppositi grauitè peccaminosum; atque propositum efficax, & vniuersale de vitando eiusmodi actum iniustitiæ est de ratione hominis simpliciter iusti. Peccata namque venialia iniustitiæ non faciunt iniustum, nisi tantum secundum quid. Habitui naturali iustitiæ conuenit è conuerso inclinatio, & allicientia ad

actus ipsius; & non conuenit impossibilitas cum actibus vitij contrarij etiam grauitè peccaminosis.

Art. 9. Ergo licet diuersimodè, diuersisque titulis, æqualiter nihilominus, certè non valde inæqualiter conuenit habitui infuso, atque naturali, participatio voluntatis actualis constantis, & perpetuæ de reddendo cuique, quod suum est. Commune præterea vtrique est, vt in genere causæ efficientis contineat eandem voluntatem constantem, & perpetuam, & quidem cum excessu perfectionis ex parte habitus infusi. Atque hæc duo omnino sufficiunt; vt sub communi illa definitione comprehendantur vtriusque generis habitus. Verum quia inclinatio, & allicientia propria habitus acquisiti, cadit sub experientiam manifestam, estque propterea notissima omnibus: incommpossibilitas verò cum actu contrario propria habitus infusi non cadit sub experientiam, vsque adeo perceptibilem, estque multò occultior, propterea apparet definitionem Vlpiani soli conuenire iustitiæ acquisitæ; cum sit reipsa communis etiam infusæ, vt patet ex dictis. Ex quibus demum colligitur eandem definitionem esse absolute bonam, & adæquatam.

Ad 1. Non conuenit virtuti constantia, & perpetuitas physica reddens impossibile physicè interitum ipsius; sed sola intentionalis reddens difficilem eundem interitum, tam ipsius habitus secundum se, quam etiam actus data opportunitate operandi, vt explicatum est.

Ad 2. Dictum iam est ius in definitione sumi passivè, quo cessat difficultas obiectionis.

Ad 3. Verum est non posse naturaliter inesse habitualem constantiam, & perpetuitatem, quin præextiterit actualis: inesse tamen supernaturaliter potest, quin eadè præierit. Quia Deus supernaturaliter supplere potest causalitatem suam causalitatem nostræ voluntatis, eique indere habitualem dispositionem æquiualentem modo superius exposito dispositioni habitæ per actus proprios. Quia Deus est causa contentiua nostræ voluntatis, & omnium actuum bonorum, qui ex illa prodire possunt. Indidem, & ex superiori explicatione patet satis ad confirmationem; verum definitio Philosophi, exactius, & maiori cum præcisione exprimens quidditatem iustitiæ secundum se, conuenit æqualiter iustitiæ acquisitæ, & infusæ accepta, vt iacer, ideoque est obseruanda magis, licet sit minus vulgaris, vt contingit in profundiori quauis rerum expositione.

QVÆSTIO IX.

Vtrum sit proprium iustitiæ respicere medium rei, & constituere æqualitatem rerum?

Videtur neutrum esse proprium, ac speciale iustitiæ. 1. Quia omnibus virtutibus moralibus commune, ac essenziale est, quod respiciant medium rationis, vt dictum est in disputatione de virtutibus. Medietas autem rationis dari non potest nisi quatenus ratio inuenit medietatem in rebus. Quid enim est medium rationis, nisi medium diiudicatum, ac constitutum per rationem in rebus? id est medium rei cognitum per rationem. Vnde medium rei nihil conferre potest ad habitum, & actum virtutis, nisi quatenus cognitum, vt tale, & propositum voluntati per rationem; ac proinde nisi quatenus simul est medium rationis. Ergo medium rei, & rationis respectu virtutis in idem prorsus recidunt. Quapropter nulla virtus ab aliis virtutibus differre potest per alterutrum ex his mediis; siquidem vtrumque est commune omni virtuti specificatæ per vtrumlibet ex illis.

2. Medium,